

COMITE VOOR DE SAMENSTELLING VAN DE NATIONALE RASSENCATALOGUS VOOR LANDBOUWGEWASSEN

CRITERIA VOOR HET ONDERZOEK VAN DE RASSEN VAN GRAANGEWASSEN ANDERE DAN MAÏS MET HET OOG OP HUN TOELATING TOT DE CATALOGUS

A. VOORONDERZOEK

Met het oog op de inschrijving in de catalogus, en met het doel het officiële rassenonderzoek bij tarwe, spelt, gerst, haver, rogge en triticale uit te voeren in twee jaar (met inbegrip van de twee jaren van CGW-beproeving), moeten de aanvragen tot neerlegging van rassen voor de inschrijving in de catalogus vergezeld zijn van resultaten van een privé-vóóronderzoek dat uitgevoerd is in België.

Opdat een aanvraag tot inschrijving in de nationale rassencatalogus voor graangewassen aanvaard kan worden door één van de Gewesten, moet het ras hebben deelgenomen aan een privé-vóóronderzoek uitgevoerd in België. Om officieel erkend te worden, moet de deelname aan dit vóóronderzoek aangegeven worden door de potentiële aanvrager bij de officiële dienst van het Gewest waarin hij overweegt de aanvraag tot inschrijving in de nationale catalogus in te dienen, en moet de deelname voldoen aan onderstaande voorwaarden.

Als, bij de neerlegging van de aanvraag tot inschrijving, de resultaten van het vóóronderzoek geen betrekking hebben op het jaar van inzaaien dat voorafgaat aan het jaar van de neerlegging, moet er een motivatie aan het Comité voorgelegd worden. De termijn tussen het laatste jaar van inzaaien van het vóóronderzoek en het jaar van de neerlegging mag niet meer dan 3 jaar bedragen.

Dit vóóronderzoek wordt uitgevoerd en de resultaten ervan worden voorgesteld overeenkomstig de "instructies betreffende het privé-vóóronderzoek van graangewassen" in de bijlagen. Enkel de rassen die hebben deelgenomen aan deze vóóronderzoeken, kunnen worden toegelaten tot de officiële proeven. Wanneer de gemiddelde opbrengst dat een ras behaalt in dit vóóronderzoek, lager ligt dan 95% van het gemiddelde van de standaardrasopbrengsten, wordt de neerlegging van de officiële aanvraag vergezeld van een dossier waarin het belang wordt aangetoond van dit ras in officieel onderzoek te beproeven. Dit zal de Technische Interregionale Werkgroep (TIW) toelaten een beslissing voor te stellen aan de betrokken Regionale Dienst. Dit privé-vóóronderzoek gebeurt volledig op initiatief en op kosten van de potentiële aanvrager van een inschrijving van een ras in de catalogus.

Tijdens het eerste jaar van de officiële proef wordt een conformiteitsonderzoek uitgevoerd waarbij het staal van zaaizaden dat neergelegd is bij het opzetten van het privé-vóóronderzoek vergeleken wordt met een staal van zaaizaden dat neergelegd is voor de officiële beproeving. Bij negatieve controle, wordt de inschrijving van het betrokken ras geweigerd.

B. ONDERZOEK VAN DE ONDERSCHIEDBAARHEID, HOMOGENITEIT EN BESTENDIGHEID (O.H.B.)

1. Zelfbestuivende soorten (haver, gerst, tarwe, spelt)

Het OHB-onderzoek wordt uitgevoerd in België of door een officiële instantie van een andere lidstaat van de EU volgens de voorwaarden vastgelegd in de Europese richtlijnen. Er dient opgemerkt te worden dat, op het ogenblik van de goedkeuring van deze criteria, de norm, vastgelegd door het Communautair Bureau voor Plantenrassen (CBP), ligt op maximum 5 afwijkende planten op 2000 voor gerst en maximum 10 afwijkende planten op 2000 voor tarwe.

De resultaten van de OHB-onderzoeken die uitgevoerd zijn in het buitenland¹, zijn geldig in België mits er een conformiteitscontrole uitgevoerd is in het land waarvan het OHB-onderzoek wordt overgenomen, en dit elk jaar van de twee CGW-onderzoeksjaren. Deze controle gebeurt met zaaizaden genomen op de zaaizaden welke ieder jaar geleverd worden voor het CGW-onderzoek in België. Bij negatieve controle, wordt de inschrijving van het betrokken ras in de nationale catalogus geweigerd.

2. Rogge en Triticale

Het OHB-onderzoek wordt uitgevoerd door de officiële instantie van een andere lidstaat van de EU volgens de voorwaarden vastgelegd in de Europese richtlijnen.

De resultaten van de OHB-onderzoeken die uitgevoerd zijn in het buitenland, zijn in principe geldig in België mits er een conformiteitscontrole uitgevoerd is in het land waarvan het OHB-onderzoek wordt overgenomen, en dit elk jaar van de twee CGW-onderzoeksjaren. Deze controle gebeurt met zaaizaden genomen op de zaaizaden welke ieder jaar geleverd worden voor het CGW-onderzoek in België. Bij negatieve controle, wordt de inschrijving van het betrokken ras in de nationale catalogus geweigerd.

C. ONDERZOEK VAN DE CULTUUR- EN GEBRUIKSWAARDE (C.G.W.)

I. ALGEMENE BEPALINGEN

1. Indeling van de rassen

Op aanduiding van de kweker worden de rassen ingedeeld in:

- Rassen te beproeven als wintertype
- Rassen te beproeven als zomertype.

2. Duur van de proeven

Het onderzoek van de cultuur- en gebruikswaarde duurt minstens twee volledige teeltcycli.

3. Behandeling van de zaaizaden en de proeven

3.1. Zaaizaden

De zaaizaden bestemd voor de proeven mogen enkel door de proefnemers chemisch behandeld worden voor zover het behandelingsproduct niet formeel verboden werd door de Technische Interregionale Werkgroep (GTIW). Deze behandeling moet identiek verlopen voor alle zaaizaden en van de rassen in proef en van de standaardrassen.

3.2. Proeven

- Voor de onkruidbestrijding is chloortoluron niet toegestaan behalve bij gerst.
- De behandelingen met groeiregulatoren en fungiciden zijn niet toegestaan.

¹ Het onderzoekscentrum moet aanvaard zijn door het Communautair Bureau voor Plantenrassen (CBP)

4. Bemesting van de proeven

De toepassing van stikstofbemesting houdt rekening met een compromis dat nodig is tussen de wensen van de proefnemer en die van de landbouwer, wetende dat het soms onmogelijk is om op de "catalogus"-proeven een andere bemesting toe te passen dan die welke op het gehele veld toegepast wordt. De proefnemer kiest bij voorkeur een landbouwer die aanvaardt zich aan te passen aan de wensen van de proefnemer ter zake, hetzij door op het gehele veld de door de proefnemer gewenste bemesting toe te passen, hetzij door te aanvaarden de proeven gedifferentieerd te bewerken ten opzichte van het gehele veld.

In de mate van het mogelijke zal men streven naar een "AZOBIL" of "Witboek" bemesting, of een bemesting gebaseerd op de aanwijzingen (N-index methode) van de "Bodemkundige Dienst van België" min 40 eenheden.

De proefnemers moeten de van kracht zijnde wettelijke voorschriften naleven (nitraatrichtlijn en gewestelijke normen) in de "catalogus" proeven.

In het verslag vermelden de proefnemers de toevoer van organisch stikstof op het perceel en, als het beschikbaar is, het resultaat van de grondanalyse die uitgevoerd werd om de stikstofbemesting te bepalen. Zij preciseren de gebruikte analysemethode of de plaats van de analyse.

5. Standaard

Bij de aanvang van de proevencyclus, worden minstens drie rassen, die bij voorkeur in de Belgische catalogus staan, door de Technische Interregionale Werkgroep (GTIW) aangewezen als potentiële standaardrassen. Indien er onvoldoende potentiële standaardrassen in de Belgische catalogus aanwezig zijn, zullen zij gekozen worden uit de rassen van de Europese catalogus die vermeerderd worden in België of, bij gebrek daaraan, die verkocht worden in België of, bij gebrek daaraan, die verkocht zijn in een regio van een Lidstaat die beschikt over een bodemgesteldheid en een klimaat gelijkaardig aan die van België.

Bij wintergerst vormt het gemiddelde van de drie rassen die de beste resultaten gaven van de potentiële standaardrassen na de puntentelling zoals berekend volgens de methode beschreven in hoofdstuk II, de standaard die een nieuwe basis weergeeft voor elk kenmerk.

Bij wintertarwe vormt het gemiddelde van de vier rassen die de beste resultaten gaven van de potentiële standaardrassen na de puntentelling, met uitzondering van het beste potentiële standaardras, de standaard die een nieuwe basis weergeeft voor elk kenmerk. De weerhouden potentiële standaardrassen zijn dus deze die de tweede, derde, vierde en vijfde beste resultaten in punten behaalden. De punten worden berekend volgens de methode zoals beschreven in hoofdstuk II. Elk kandidaattras wordt vergeleken met de berekende standaard van het systeem voor baktarwe en de berekende standaard van het systeem voor voedertarwe. Een finale positieve quotering in minstens één van de 2 systemen is een noodzakelijke en voldoende voorwaarde voor de inschrijving van het kandidaattras.

6. Te onderzoeken materiaal

De zaaizaden van de te onderzoeken rassen worden 'onbehandeld' geleverd door de aanvrager en moeten minimaal voldoen aan de normen van de categorie "Gecertificeerd zaad R1".

De onbehandelde zaaizaden van de standaardrassen moeten minimaal gecertificeerd zijn in de categorie "Gecertificeerd zaad R1".

II. KENMERKEN IN AANMERKING TE NEMEN EN PUNTENTOEKENNING

Voor elk kenmerk vermeld in kolom 1 van onderstaande tabel 1, worden de resultaten van de beproefde rassen en van de standaard (²) uitgedrukt volgens de waardeschaal vermeld in kolom 2.

Echter, als een ziekte of een gebeurtenis niet betekenisvol aanwezig is in een proef, wordt aan het geheel van de proef voor dat kenmerk geen beoordeling toegekend, en wordt dat duidelijk vermeld.

Het verschil tussen het resultaat van het ras in proef en dat van de standaard wordt vermenigvuldigd met de coëfficiënt (³) vermeld in kolom 3, om het aantal punten te geven voor het betreffende kenmerk.

De som van de punten behaald voor elk van de kenmerken, geeft het globale resultaat van het onderzochte ras.

² Standaard = gemiddelde van de standaardrassen.

³ De coëfficiënt heeft een negatief teken wanneer een positief kenmerk wordt uitgedrukt met een lager cijfer.

III. Tabel 1: kenmerken die in aanmerking genomen worden en puntentoekenning

1	2	3												
		Waarde- schaal ⁴	COËFFICIËNTEN											
			TARWE				SPELT		GERST		HAVER		ROGGE	TRITICALE
			winter		zomer				winter	zomer	winter	zomer	winter	winter
	V ^(b)	B ^(b)	V ^(b)	B ^(b)	V ^(b)	B ^(b)								
Opbrengst	% (relat.)	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	
Wintervastheid	1-9	0,5	0,5	-	-	0,5	0,5	0,5	-	0,5	-	0,5	0,5	
Legervastheid	1-9	0,5	0,5	0,5	0,5	0,8	0,8	-	-	0,8	0,8	0,8	0,8	
Legervastheid en knikken	1-9	-	-	-	-	-	-	0,7	0,7	-	-	-	-	
Doorwas	1-9	-	-	-	-	-	-	-	1,0	-	-	-	-	
Overeenstemming rijpheid korrel/stro	1-9	-	-	-	-	-	-	-	-	0,5	0,5	-	-	
Uiting van gele roest	1-9	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	-	-	-	-	-	0,2	
Uiting van bruine roest	1-9	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	-	-	-	-	0,2	0,2	
Uiting van dwergroest	1-9	-	-	-	-	-	-	0,2	0,2	-	-	-	-	
Uiting van kroonroest	1-9	-	-	-	-	-	-	-	-	0,2	0,2	-	-	
Uiting van meeldauw	1-9	0,2	0,2	0,2	0,2	0,3	0,3	0,2	0,2	0,3	0,3	-	0,2	
Uiting van rhynchosporiose	1-9	-	-	-	-	-	-	0,2	0,2	-	-	-	-	
Uiting van septoriose van het blad	1-9	0,2	0,2	0,2	0,2	-	-	-	-	-	-	-	0,2	
Uiting van de helminthosporiose	1-9	-	-	-	-	-	-	0,2	0,2	-	-	-	-	
Andere bladvlekken (ramularia, strepen, "luipaard"-vlekken, ...)	1-9	-	-	-	-	-	-	0,2	0,2	-	-	-	-	
Ziekten in de aar	1-9	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	-	-	-	-	-	0,2	
Hectolitergewicht	kg	0,5	0,75	0,5	0,75	-	-	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	
Sortering (% >2,5mm)	% (abs.)	-	-	-	-	-	-	0,1	0,1	-	-	-	-	
Kerngehalte	% (abs.)	-	-	-	-	0,5	0,5	-	-	-	-	-	-	
% naakte korrels	% (abs.)	-	-	-	-	-0,1	-	-	-	-	-	-	-	
Eiwitgehalte	% (abs.)	1	1	1	1	0,5	0,5	-	-	0,5	0,5	-	0,5	
Zeleny/eiwit (Z/p)	%(abs/abs)	-	4	-	4	-	-	-	-	-	-	-	-	
Zeleny		-	-	-	-	-	0,2	-	-	-	-	-	-	
Chopin (W)		-	-	-	-	-	0,05	-	-	-	-	-	-	

⁴ Relat. = relatieve waarde; 1-9 = 9 geeft de gunstigste beoordeling (Abs. = absolute waarde);⁵ voedertarwe⁶ baktarwe

IV. UITVOERING VAN DE WAARNEMINGEN

1. Opbrengstbepaling

De opbrengst wordt bepaald op basis van het geoogste graan, herleid tot 15% vochtgehalte en uitgedrukt in kg per hectare.

De opbrengst van een ras is gelijk aan het gemiddelde van de opbrengsten, uitgedrukt in kg per ha, bekomen in alle proeven.

Deze opbrengst wordt uitgedrukt in percentage van de opbrengst van de standaard.

2. Wintervastheid

De wintervastheid wordt beoordeeld:

- a) volgens de uitslagen van proeven in kisten.
- b) volgens de uitslagen vastgesteld in de CGW-proeven als de gegevens voorzien in a) niet beschikbaar zijn.

Er wordt uitsluitend rekening gehouden met de punten van de proeven waarbij de wintervastheid zich op onderscheidende manier gemanifesteerd heeft tussen de rassen met een verschil van meer dan 2 punten.

De hierboven beschreven test wordt de "Belgische test" genoemd in de volgende paragrafen. Hij integreert de referentiestandaarden die gebruikt worden door het INRA in de test die de "Franse test" genoemd wordt en hieronder beschreven wordt.

Wat de wintertarwe betreft wordt er bijkomend een test op het veld uitgevoerd bij het INRA in Frankrijk voor de rassen in het tweede jaar van de CGW-beproeving en op stalen genomen op de opbrengst van de CGW1 (het eerste jaar van de CGW-beproeving). Deze test wordt de "Franse test" genoemd in de onderstaande paragraaf.

Het resultaat van de Franse test wordt geïntegreerd door een gemiddelde te maken tussen de Franse beoordeling en het gemiddelde van de beoordelingen bekomen in België op twee jaar CGW-beproeving of in de kistjes volgens de methode van de Belgische test. Alleen de als geldig beschouwde beoordelingen worden in aanmerking genomen. In het bijzonder moeten de beoordelingen van de Belgische en Franse tests gevalideerd worden door de rangschikking van de standaardrassen.

3. Legervastheid en knikken

3.1. Legervastheid: tarwe, spelt, haver, triticale, rogge

De waarnemingen van legering worden uitgevoerd in de opbrengstproeven evenals in eventuele specifieke proeven. Zij hebben zowel betrekking op het legeren te wijten aan mechanische oorzaken als aan ziekten.

Er wordt uitsluitend rekening gehouden met de punten van de proeven waarbij het legeren zich op onderscheidende manier gemanifesteerd heeft tussen de rassen met een verschil van meer dan 2 punten.

3.2. Legervastheid en knikken: gerst

De waarnemingen van legering en knikken worden uitgevoerd in de opbrengstproeven evenals in eventuele specifieke proeven. Zij hebben zowel betrekking op het legeren te wijten aan mechanische oorzaken als aan ziekten.

De toekenning van de punten "legering en knikken" in de globale weging zal gebeuren volgens de volgende verdeling:

- legering in groen stadium: 50%
- legering in rijp stadium: 10%
- knikken van de stengel: 20%
- knikken van de aar: 20%

Voor elk van deze 4 criteria wordt er uitsluitend rekening gehouden met de punten van de proeven waarbij het criterium op onderscheidende manier kon waargenomen worden tussen de rassen met een verschil van meer dan 2 punten.

4. Doorwas (zomergerst)

De waarnemingen vinden plaats na de vroege legering op zomergerst.

5. Overeenstemming rijpheid korrel/stro (haver)

De overeenstemming van de rijpheid tussen korrel en stro bij haver wordt vastgesteld op het tijdstip van de hardrijpheid van de korrel.

6. Ziekten

De waarnemingen worden uitgevoerd op verschillende data in de opbrengstproeven en in de eventuele specifieke proeven.

Er wordt enkel rekening gehouden met de punten van de proeven waarin de ziekte zich op onderscheidende manier gemanifesteerd heeft tussen de rassen met een verschil van meer dan 2 punten.

Aarfusarium wordt geëvalueerd op het einde van de vegetatieperiode (begin rijpheid).

7. Technologische waarde

Worden in aanmerking genomen, naargelang de soorten en het gebruik: het hectolitergewicht, de sortering, het kerngehalte, het % naakte korrels, het eiwitgehalte, de sedimentatietest van Zeleny, de Chopin-waarde. Wat haver betreft, wordt het cellulosegehalte geanalyseerd maar niet opgenomen in de quotering.

De analyses hebben betrekking op het product van de twee jaar CGW-beproeving voor zover mogelijk.

Het eiwitgehalte van de spelt wordt bepaald op de kernen.

V. NORM VOOR DE BEOORDELING

Een ras bezit automatisch voldoende cultuur- en gebruikswaarde als het, op het einde van de proevencyclus, een positieve globale quotering krijgt gebaseerd op het gemiddelde van de observatiejaren volgens de methode beschreven in hoofdstuk II.

Als het ras een negatieve globale quotering krijgt, bezit het voldoende cultuur- en gebruikswaarde indien, op het einde van de proevencyclus, blijkt dat het, op basis van het geheel van zijn eigenschappen of op sommige daarvan, een aanwinst betekent voor de Belgische landbouw. In dat geval wordt deze aanwinst ten gepaste tijde geargumenteed, bij voorkeur op het ogenblik van de indiening van de aanvraag of na een proefjaar.